

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Károsi Zoltánné Borszéki Judit

**Az angol szaknyelvi kompetenciák szerepe a
határrendészeti szervek nemzetközi együttműködése
megvalósításában, fejlesztésük lehetőségei**

Tézisfüzet

Témavezető:

Dr. habil. Varga János PhD ny. hőr. ezredes, főiskolai tanár

Budapest

2016.

A tudományos probléma megfogalmazása

A nemzetközi határrendészeti együttműködés fejlődését, az uniós egységesítési törekvéseket végigkísérte az a fokozódó felismerés is, hogy az e körbe tartozó tevékenységek hatékony elvégzéséhez elengedhetetlen a hatékony, közös nyelven folytatott kommunikáció, ezáltal az idegen nyelvek oktatásának fejlesztése, amely gyakran az egységes képzés megvalósítását célzó koncepciókhoz is kapcsolódik.

A határrendészeti szakemberek nyelvtudásbeli hiányosságaira, további idegennyelvi (a FRONTEX munkájának kiteljesedésével elsősorban angol) képzések szükségességére már több mint egy évtizede rendszeresen rámutatnak a határőrök képzésével foglalkozó alábbi nemzetközi és hazai szakmai és joganyagok:

- *Az Európai Unió tagállamai külső határainak integrált igazgatása felé* című 2002-es bizottsági közlemény (41. pont)¹,
- *A Schengeni katalógus* első, 2002. évi kiadása²,
- ennek 2009. évi változata³ (Első rész A/2.1., B/2., B/3.1.),
- A FRONTEX tevékenységét értékelő 2009-es COWI jelentés⁴
- a tagállamokban folyó (a határrendészeti területet is magukba foglaló) nemzeti és a nemzetközi rendészeti képzéseket feltérképező CEPOL-jelentés⁵
- a Bizottság közleménye az európai bűnüldözési képzési rendszer létrehozásáról⁶,

¹ *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - towards integrated management of the external borders of the member states of the European Union (COM/2002/0233 final)* Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:52002DC0233> (2015.05.26.)

² COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION: *EU Schengen Catalogue; External borders control, Removal and readmission: Recommendations and best practices*, 2002. Forrás: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/catalogue%20EN.pdf. 14., 29. (2015.05.14.)

³ AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: *A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós Schengeni katalógus frissített változata*, Forrás: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&f=ST%207864%202009%20INIT>, 11., 22., 24. (2015.04.19.)

⁴ COWI: *External evaluation of the European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, Final Report*. 36., 44. Forrás: <http://www.statewatch.org/news/2009/may/frontex-eval-report-2009.pdf>. (2015.05.10.)

⁵ CEPOL: *European Training Scheme: Mapping of Law Enforcement Training in the European Union – Final Report*. 6. Forrás: https://enet.cepol.europa.eu/fileadmin/documents/LETS/LETS_Management_Summary.pdf, (2015.05.26.)

⁶ A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK *Az európai bűnüldözési képzési rendszer létrehozása (COM(2013) 0172 final)* Forrás: <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0172:FIN:HU:HTML> (2014.08.13.)

- az alapszintű *Közös képzési alaptanterv* alapján folytatott képzést elvégzett állomány ismereteit és a nemzetközi együttműködést biztosító képességeiket vizsgáló felmérést összegző tanulmány⁷,
- a magyar rendőrség határrendészeti szakmai stratégiája⁸,
- a magyar rendőrség határrendészeti szolgálati ága szakmai kiválasztási, képzési és karrierrendszerére kidolgozott koncepció⁹.

Az eddig végrehajtott FRONTEX közös műveletekben rendszeresen résztvevő külföldi határőrök és a Schengeni Értékelő Bizottságok véleménye szerint az angol nyelv és az uniós angol határrendészeti terminológia nem megfelelő ismerete sokszor zavarja a közös műveletek hatékonyságát. Az uniós határrendészeti együttműködés megvalósítását a magyar határrendészek angol nyelvi felkészültsége alapvetően nem akadályozza, de ennek szintje sem mondható ideálisnak.

A határrendészeti szakemberek uniós együttműködéséhez szükséges angoltudással kapcsolatos elvárások ugyanakkor legtöbbször általánosságban fogalmazódnak meg. A megkívánt, egyes szakmai tevékenységekhez kötődő kommunikatív kompetenciákat részletesen, nyelvpedagógiai alapon eddig még nem határozták meg, ezért rájuk vonatkozó egységes követelményrendszer sem létezik.

Hipotéziseimet e probléma lehetséges okainak, a megoldás feltételezett módjainak megfelelően fogalmaztam meg:

⁷ FRONTEX: *Interoperability Assessment Programme Study*. Warsaw, 2015. 61-62.

⁸ *Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szakmai stratégiája (2012-2017)* Szám: 29000/ 28714-9 /2011. Ált. 21.

⁹ *Koncepció az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szolgálati ág szakmai kiválasztási, képzési és karrierrendszerére*. 29000/11206-8/2013. ált.

Kutatási hipotézisek

1. A nemzeti sajátosságok miatt az egyes tagállamok határrendészeti képzési rendszerei eltérőek, ami nehezíti az egységes követelményrendszer megalkotását. Az uniós országok határrendészeti képzési intézményeinek többségében főleg általános angol nyelvet oktatnak, alapfokú (B1)¹⁰ szinten. A magyar rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állományának egy része beszél angolul, legtöbbször azonban csak alapfokon. Főleg a közoktatásban és munkahelyi tanfolyamokon szereztek nyelvtudást, és főleg általános nyelvet tanultak. Ezek a nyelvi ismeretek a nemzetközi együttműködés során folytatott hatékony szakmai kommunikációhoz nem elégségesek.
2. A nemzetközi határrendészeti együttműködéshez kapcsolódó tevékenységek, ezek magyar részvétellel megvalósuló megnyilvánulásainak részletes elemzésével, a különféle szakmai nyelveket vizsgáló nyelvészeti, szükségletelemzési módszerek segítségével és a rendelkezésre álló autentikus szövegek elemzése, az említett tevékenységek során használt kommunikáció megfigyelése alapján meghatározhatók az angol határrendészeti szaknyelv elsajátítása érdekében fejlesztendő kommunikatív kompetenciák.
3. A magyar rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állományának nagy része érdeklődik a nemzetközi határrendészeti tevékenységek és a nyelvtanulás iránt, ezért a hazai viszonyokat felmérő részletes szükségletelemzéssel megalkotott, releváns módszertant alkalmazó oktatási programra alapozva, angol szaknyelvi tanfolyamok indításával fejleszthetőek a fenti kompetenciák.

¹⁰ A nyelvi kompetenciák megnevezésére és meghatározására a nyelvoktatásban és a nyelvvizsgáztatásban Európa számos országában és az uniós intézményekben (pl. FRONTEX) a Közös európai referenciakeret (KER) meghatározásait használják, amely A1-től C2-ig hat nyelvtudási szintet különböztet meg. A köztudatban elterjedt ún. alap-, közép- és felsőfokú nyelvtudásnak körülbelül a KER B1, B2 és C1 szintje felel meg. Az A2 az „alapfok” alatti szintet jelöli, míg a C2 anyanyelvi vagy ezt megközelítő szintű nyelvtudást jelent.

Kutatási célkitűzések

1. Az Európai Unió országaiban folyó intézményes határrendészeti képzésen belül az angol oktatás vizsgálata, összevetése a hazai gyakorlattal. Annak felmérése, hogy a magyar rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állománya milyen angol (és egyéb idegen nyelvi) ismeretekkel rendelkezik, és milyen tapasztalatokat szerzett a munka mellett folytatott idegennyelvi képzés terén.
2. A nemzetközi határrendészeti együttműködéshez kapcsolódó tevékenységek részletes, rendszerezett feltárása, magyar részvétellel megvalósuló típusainak részletes vizsgálata, különös tekintettel az uniós szintű együttműködésre. A magyar rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állományát a legnagyobb arányban érintő nemzetközi tevékenységek meghatározása, az ezek végrehajtása során használt nyelv(ek) vizsgálata, beazonosítása. A határrendészeti tevékenységek során használt angol nyelv sajátosságainak nyelvészeti és nyelvpedagógiai szempontú elemzése és értékelése, a fejlesztendő idegennyelvi kompetenciák meghatározása.
3. Annak felmérése, hogy a magyar rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állománya milyen mértékben érdeklődik a nemzetközi együttműködésben való részvétel és a nyelvtanulás iránt, az így kapott adatok elemzése, értékelése. Korszerű, a nyelvi képzésben is felhasználható oktatási modellek, módszerek elemzése és értékelése, nemzetközi és hazai jó gyakorlatok ismertetése, értékelése, adaptálási lehetőségeinek kidolgozása. A fenti valamennyi vizsgálat kiterjedt szükségletelemzésként alkalmazható eredményeire alapozva az angol szaknyelvi képzéshez szükséges releváns módszertan és oktatási program megalkotása, amely más idegen nyelvek, valamint a határrendészeti tevékenységek során használt angol nyelv más országokban való oktatásához is adaptálható.

Kutatási módszerek

Kutatómunkám során figyelmet fordítottam a kutatási célok, hipotézisek, az alkalmazott módszerek és következtetések összhangjának megtartására, törekedtem a rendszerszemléletű megközelítésre. Vizsgálataim során általában az általánostól az egyedi, a nemzetközi színtértől a hazánkban vizsgált jelenségek felé haladtam. A kutatás többféle elemzési és adatgyűjtési módszert foglalt magába:

A nemzetközi határrendészeti együttműködéshez kapcsolódó tevékenységek, az ezek megvalósításához szükséges idegennyelv-tudás szerepének feltárása során megállapításaimat nemzetközi és hazai joganyagok, szakmai dokumentumok összegyűjtése, áttekintése alapján, és a vonatkozó szakirodalomban (tanulmányok, doktori értekezések) megjelent kutatások eredményeit felhasználva fogalmaztam meg. A hazai részvétellel folyó tevékenységek rendszerezéséhez, kommunikáció-szemponitú elemzéséhez, az ezekben érintett szervezeti szintek meghatározásához az ORFK Határrendészeti Főosztály és a Szeged Határrendészeti Kirendeltség munkatársaival, valamint a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság (RRI) állományának volt tagjával készített, kvalitatív, félig strukturált interjúkat is felhasználtam.

Az Európai Unióban folyó intézményes, a rendészeti és határrendészeti tevékenységek során használt angol nyelv elsajátítására irányuló képzéseket, illetve a magyar rendőrség határrendészeti állományának idegennyelvi ismereteit, nyelvi képzés során szerzett tapasztalatait, érdeklődését a nemzetközi együttműködésben való részvétel és a nyelvtanulás iránt két kvantitatív kérdőíves felmérés segítségével vizsgáltam. A kérdőíves felmérések logisztikai szakasza (kérdőívek előtesztelése, adatgyűjtés, adatfeldolgozás és elemzés) 2014 februárjától 2014 augusztusáig, illetve 2014 szeptemberétől 2015 januárjáig tartott.

A nemzetközi határrendészeti együttműködés során használt angol nyelv sajátosságainak feltárásához induktív módszert használtam. A szaknyelvkutatás elméleti háttérének feltérképezése céljából tanulmányoztam, és a jelen értekezés céljait szem előtt tartva rendszereztem a releváns hazai és nemzetközi nyelvészeti szakirodalmat. A szaknyelvi kutatások, különösen a rendészeti szaknyelv vizsgálatainak eredményeit összevettem a saját megfigyeléseimmel, a már említett magyar, valamint külföldi határrendészeti szakemberekkel készített interjúk tapasztalataival.

A szaknyelvoktatást segítő korszerű szükségletelemzési módszereket felhasználva kvalitatív kutatás keretében tanulmányoztam 2015 júliusában a szerb-magyar határon zajló közös műveletekben részt vevő magyar és külföldi határőrök angol nyelvű kommunikációját.

A *Közös európai referenciakeret (KER)* szintleírásait¹¹ modellként alkalmazva, több európai ország határőrei által alkotott szakmai párbeszédmodellek, szó- és kifejezésgyűjtemények elemzésével, valamint saját megfigyeléseim alapján részletesen meghatároztam az angol határrendészeti szaknyelvi oktatás során fejlesztendő kompetenciákat.

Az RRI-n folyó nyelvtanfolyamokat, az észt Biztonsági Tudományok Akadémiáján alkalmazott távoktatást és a CEPOL kísérleti online angol szaknyelvi kurzusát mint jó gyakorlatokat az ezekben oktató tanárokkal készített, félig strukturált interjúk segítségével vizsgáltam.

A hazai határrendészek angol szaknyelvi képzéséhez kidolgozott programot az előzőekben említett kutatások eredményeinek szintézisével állítottam össze.

Összegzett következtetések fejezetenként

Az 1. fejezetben a nemzetközi határrendészeti együttműködés kereteit és a körébe tartozó tevékenységeket (különös tekintettel ezek hazánkat leginkább érintő, európai szinten megjelenő típusaira) az integrált határigazgatási modell rendszerében ismerttettem. Részletesen feltártam a hazai határrendészek részvételével folytatott nemzetközi tevékenységeket. Meghatároztam, hogy ezek végrehajtása milyen szakmai idegen nyelven, a rendőrség határrendészeti szolgálati ágának mely szervezeti szintjein folyik. Hazai dokumentumok és interjúk alapján megállapítottam, hogy az állományt legnagyobb létszámban két fő terület érinti. Az egyik a szomszédos országokkal való, a viszonylati vagy az angol nyelv ismeretét gyakran igénylő együttműködés, a másik pedig a FRONTEX égisze alatt megvalósuló, angol nyelvű kommunikációt magukban foglaló tevékenységek köre. Ez utóbbiakhoz az európai határőrcsapatokba való felvétel legnagyobb akadálya a megfelelő szintű angol szaknyelvtudás hiánya.

¹¹ Lásd a 2. fejezet 2.1.1. pontját.

A 2. fejezetben 18 uniós tagállam 22 intézményét felölelő kérdőíves felmérés adatai alapján megállapítottam, hogy a rendészeti szervezetek és oktatás nemzeti sajátosságokhoz kötődő jellege, sokrétűsége miatt nehéz áttekinteni, elemezni a képzési rendszereket, ezen belül a határrendészeti szakemberek angol nyelvi képzését is. Ennek ellenére az angol szaknyelvi, ezen belül a határrendészeti tevékenységekhez szükséges kompetenciák fejlesztésének körülményeit, nyelvi szintjeit, a felhasznált tananyagokat, tematikájukat illetően hasonlóságokat, egy irányba mutató tendenciákat tártam fel, amelyek jellemzőek a hazai képzési intézményekre is. Fontos megállapítás volt, miszerint a válaszadó intézmények több mint kétharmadában a leendő határrendészeket mint rendőröket vagy rendészeti szakembereket képzik, ennek ellenére a határrendészeti szükségletek markánsan megjelennek a nyelvi kurzusok tartalmában: a vizsgált angol képzések több mint kétharmada határrendészeti vagy vegyes (rendőri-határrendészeti) szaknyelvi, míg csak 11 százalékuk tisztán rendőri, és ez a kurzusok résztvevőinek számában is megmutatkozott. Ugyancsak jelentős felfedezésre jutottam az angol kurzusok típusát illetően. Feltételezésemmel ellentétben a határrendészeti képzésben részt vevők a válaszadó intézmények túlnyomó többségében nem általános angolt, hanem vegyes (rendőri és határrendészeti témákat egyaránt tartalmazó) és tisztán határrendészeti szaknyelvet tanulnak.

A 3. fejezetben leírt, a hazai határrendészeti feladatokat ellátó állomány nyelvtudását és nemzetközi együttműködéshez való viszonyát vizsgáló kérdőíves felmérés adatainak elemzésével beigazolódott, hogy körükben az angol a leginkább beszélt nyelv, de a legtöbb határszakaszon kimutatható az adott viszonylat nyelvének fokozott ismerete. Az angolul beszélők 65%-a csak alapfokú tudással rendelkezik. Nyelvi ismereteiket legnagyobb részben a közép- és felsőoktatásban szerezték, de tetten érhető volt az önképzés jelentős aránya is. Az elvégzett általános és szaknyelvi kurzusok százalékaránya 78:22. A válaszadók a nemzetközi tevékenységekben való részvétel legfőbb akadályának egyértelműen a nem megfelelő nyelvtudást tartják.

Az említett felmérés adatainak elemzésével az is beigazolódott, hogy a megkérdezett állomány többsége átérzi az idegennyelvi ismeretek jelentőségét, és fontosnak tartja nyelvtudása fejlesztését. A munkahely által szervezett nyelvtanfolyamokat hatékonynak tartják, és nagy igény mutatkozik még több ilyen kurzus iránt. Az adatközlők több mint fele szívesen venne részt a nemzetközi határrendészeti együttműködés valamelyik formájában, ezek közül a

FRONTEX közös művelet és a nemzetközi továbbképzés a legnépszerűbb. Kimutatható volt a szolgálati hely által szervezett, munka mellett folytatható nyelvtanulás és a nagy világnyelvek mellett a viszonylati nyelvek tanulása iránti igény.

Az uniós képzést és a hazai állomány nyelvtudását vizsgáló felmérés egyaránt azt mutatta, hogy a vizsgálat tárgyát képező populáció domináns angol nyelvi szintje a B1 (alapfok). Az uniós képzési szintek esetében a B2 szint (középfok) ezt szorosabban követi, míg a hazai válaszadóknál ez az arány körülbelül 2:1. Ez arra a megállapításra vezet, hogy szükséges az angol nyelvi készségek további, széles körű fejlesztése, mert egy gyanúok részletes tisztázásához, vagy a külföldi határrendészeti szakemberekkel folytatott hatékony együttműködéshez elengedhetetlenek a legalább középfokú vagy azt erősen megközelítő, a határrendészeti szaknyelv ismeretét is magukba foglaló nyelvi készségek.

A 4. fejezetben az általános szakmai nyelvhasználatot, kommunikációs kompetenciákat érintő, valamint a magyar rendőri szaknyelvre vonatkozó speciális kutatási eredményeket, a KER szakmai profil szükségletelemzési modelljét az angol határrendészeti szaknyelvre adaptálva, saját adatgyűjtéseimre és megfigyeléseimre alapozva végzett kvalitatív, feltáró elemzéseket ismertettem. Ezek nyomán felvázoltam az angol határrendészeti szaknyelv vertikális rétegeit, meghatároztam jellegzetes szóbeli és írásbeli műfajait, szintereit. Megállapítottam, hogy a KER-ben megadott szintleírások, a FRONTEX vonatkozó szakmai képzési követelményei segítségével, a rendelkezésre álló szövegminták elemzése és saját megfigyeléseim alapján meghatározhatók a határrendészeti együttműködéshez szükséges, az utasokkal/irreguláris migránsokkal folytatott kommunikációhoz szükséges készségeket is magukba foglaló angol szaknyelvi kompetenciák, és kutatásaimra alapozva definiáltam őket. Az alkalmazott társalgáselemzés szempontjait felhasználva feltártam a szóbeli nyelvhasználat külső kontextusa, valamint a szakmai feladatok jellege és a végrehajtásukhoz szükséges angol nyelvi kompetenciák közötti összefüggéseket.

Az 5. fejezetben a kutatás különféle részterületeiből levont következtetéseket az (angol szaknyelvi) tanítási/tanulási folyamat összetevői szerint is rendszereztem. Korszerű, a nyelvi képzésben is felhasználható oktatási modellek, módszerek elemzésével, kiválasztásával és alkalmazásával, nemzetközi és hazai jó gyakorlatok tapasztalatainak felhasználásával, a kutatás előbbiekben ismertetett eredményei alapján megalkottam egy angol szaknyelvi programot,

amely az angol határrendészeti szaknyelvi képzés módszertanát is magában foglalja. Az alap- és középfokú vagy azt megközelítő szintű angoltudással rendelkezők számára tervezett két kurzus felhasználja a FRONTEX által már közzétett, illetve egy-két éven belül rendelkezésre álló eszközök által biztosított egyéni tanulás lehetőségét is.

Új tudományos eredmények

A kutatás során a megfogalmazott hipotézisek vizsgálata, a kitűzött célok megvalósítása és az összegzett következtetések alapján a következő tudományos eredményeket ajánlom elfogadásra:

1. Elemző-értékelő munkával bizonyítottam, hogy az uniós országok és Magyarország határrendészeti képzést folytató intézményeinek többségében egyaránt angol rendészeti illetve határrendészeti szaknyelvet oktatnak, főleg alacsony (B1) és középfokú (B2) szinten. Elemző-értékelő munkával meghatároztam a magyar rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állománya által használt nyelveket, idegennyelvi kompetenciáik szintjét. Elemző-értékelő munkával bizonyítottam, hogy az általános, alacsony angol nyelvi ismeretek a nemzetközi együttműködés során folytatott hatékony szakmai kommunikációhoz nem elégségesek.
2. A nyelvhasználat szempontjából végzett elemző-értékelő munkával bizonyítottam, hogy a nemzetközi határrendészeti együttműködési tevékenységekben résztvevő magyar állomány többségének angol nyelvi kompetenciákra van szüksége, de fontos a viszonylati nyelvek ismerete is. A különféle szaknyelveket vizsgáló nyelvészeti, nyelvpedagógiai, szükségletelemzési módszerek, eredmények és a nemzetközi határrendészeti együttműködési tevékenységek során használt angol nyelvű szakmai kommunikáció összevetése, elemzése és értékelése alapján tudományos alapossággal és kellő részletességgel meghatároztam az angol határrendészeti szaknyelv alacsony- és középfokon való elsajátítása érdekében fejlesztendő kommunikatív kompetenciákat.
3. A tényfeltáró kutatásokról levont következtetéseim alapján elsőként kidolgoztam azt a releváns módszertant, amellyel megvalósítható az angol határrendészeti szaknyelv oktatása. Kidolgoztam az alacsony- és középfokú angol szaknyelvi képzés korszerű, tudományosan megalapozott oktatási programját.

A tudományos eredmények gyakorlati hasznosíthatósága, javaslatok a további kutatásokra, ajánlások

Jelen értekezéshez végzett kutatás eredményei hasznosíthatóak további, a nyelvészet, a nyelvpedagógia és a rendészeti képzés területeit érintő kutatásokban, valamint a rendőrség határrendészeti szolgálati ága számára szükséges szaknyelvi képzési koncepció kidolgozásában, ily módon a határrendészeti szakemberek képzésében.

A határrendészek mindennapi tevékenységéhez és a nemzetközi határrendészeti együttműködéshez szükséges, a kutatás során meghatározott alap- és középfokú angol szaknyelvi kommunikációs kompetenciák, a kidolgozott szaknyelvoktatási módszertan és a szaknyelvi oktatási program közvetlenül felhasználható a hazai képzésben, külföldi határrendészeti képzésekhez is adaptálható, illetve hozzájárulhat az uniós angol szaknyelvi képzés egységesítéséhez. A meghatározott szaknyelvi kompetenciák felhasználhatók más angol rendészeti szaknyelvek és más határrendészeti idegen (pl. viszonylati) nyelvek oktatásának kidolgozásához. Úgy gondolom, hogy jelen dolgozat egyik legfontosabb feladata a multidiszciplináris témával foglalkozó szakterületek beazonosítása, a tudományos probléma részterületeit érintő további kutatások lehetséges irányaira való rávilágítás volt. Javasolataimat, ajánlásaimat az alábbiakban összegzem:

1. Mindenekelőtt fontos lenne a tipikus beszédhelyzetekben rögzített élőbeszéd, valamint írott szövegek alapján részletesebb nyelvészeti kutatásokat végezni, hogy ezek segítségével még pontosabban meghatározhatók legyenek az angol nyelven folytatott határrendészeti szakmai kommunikáció műfajai, rétegei, a különféle nyelvi szinteken elvárható és fejlesztendő kompetenciák.
2. Mielőbb meg kellene kezdeni a magyar és angol határrendészeti témájú szövegek összehasonlító nyelvészeti elemzését, az uniós terminológia honosítását és a hazai szaklexika egységesítését célzó kutatásokat. A határrendészek munkáját segítő, szakmailag és nyelvészetileg megalapozott szakszótár, esetleg példamondattárak létrehozása is sürgető lenne, akkor is, ha a FRONTEX továbbra sem indít a standardizálásra irányuló lexikográfiai projekteket ezen a speciális területen, bár ez lenne az ideális.
3. Az uniós angol határrendészeti szaknyelvi oktatás további – tudatos – standardizálását fokozni kellene. Megfelelő feltételek mellett, pontosabb adatok beszerzése érdekében a 2.

fejezetben részletezett kutatást ki lehetne terjeszteni azokra az országokra és intézményekre, amelyeket most nem sikerült megszólaltatni. A FRONTEX koordinálásával ezen információk ismeretében, jó gyakorlatok felkutatásával és ismertetésével alap- és középszinten ki lehetne dolgozni egy, a Közös képzési alaptantervhez (CCC) hasonló szaknyelvi tantervjavaslatot, amely elősegítené az egységesítést. Ez közös tananyagok, tankönyvek és e-learning segédletek alapja is lehetne, amelyek a FRONTEX már említett, alap- és középfokú, elektronikus eszközében nem megjelenő tartalmakat is lefednék. Közép- vagy hosszú távon a NATO STANAG nyelvvizsgarendszer mintájára célszerű lenne kidolgozni egy egységes követelményrendszert.

4. A FRONTEX megalakulása óta számos programot koordinál, amelyek – közvetlenül vagy közvetve – a határrendészeti szakemberek angoltudásának fejlesztését, ennek egységesítését szolgálják. A jó gyakorlatokból merítve ezeket bővíteni lehetne, és az így összegyűjtött tartalmakat az interneten (regisztrációhoz kötve) a határőrök széles köre számára hozzáférhetővé lehetne tenni. A CEPOL évek óta hatékonyan működteti a különféle rendészeti témákat oktató, önálló tanulásra alkalmas, angol nyelvű internetes tanulásmenedzsment (LMS) rendszerét, és webináriumok segítségével közvetíti a szakértők legfrissebb eredményeit, módszereit. A jelenleg is hatékonyan működő Virtuális Aula bővítése 2015-ben megtörtént, a szükséges technikai háttér tehát rendelkezésre áll a FRONTEX esetében is. 2016 elején lezajlott az első – természetesen angol nyelvű – webinárium is. Az angol nyelven hozzáférhető, szakmai oktatóanyag ily módon való fejlesztése a CEPOL-lal való kooperáció kiemelt területe lehetne.
5. Fontos lenne, hogy a határrendészeti angol szaknyelvet az uniós tagállamokban oktató tanárok évi rendszerességgel találkozhassanak, szaknyelvi és módszertani továbbképzésben részesülhessenek, és kicserélhessék tapasztalataikat, a jó gyakorlatokat, illetve hogy a fent említett LMS rendszer fórumán folyamatosan tarthassák egymással a kapcsolatot.
6. Az oktatás, ezen belül a szaknyelvi képzés egységesítése a hallgatói és oktatói mobilitáshoz is kedvezőbb körülményeket teremt. A felsőfokú határrendészeti képzési intézményekben hatékonyabban ki lehetne használni az európai csereprogramok (pl. Erasmus+) által nyújtott lehetőségeket. Indokolt lenne a FRONTEX (és a CEPOL) által szervezett, hasonló csereprogramokban részt vevő hallgatók és tanárok számának növelése. Egy, az uniós határrendészeti közép- és felsőfokú képzési intézmények – nem

csak a partnerakadémiák – hallgatói és oktatói számára biztosított mobilitási program is elősegítené az angol határrendészeti szaknyelvi kompetenciák fejlesztését, az ehhez fűződő motiváció növelését, és ezeken keresztül később a hatékonyabb nemzetközi szakmai együttműködést.

7. A már említett, a hazai határrendészeti szolgálati ág szakmai kiválasztási, képzési és karrierrendszerére kidolgozott koncepcióban megfogalmazott prioritásokat is szem előtt tartva, rövid- és középtávú célként szükséges lenne meghatározni, hogy a nemzetközi határrendészeti együttműködésben (potenciálisan) részt vevő, de angolul vagy a viszonylati nyelven még alapfokú szinten sem beszélő végrehajtó állomány szaknyelvi tudását minél előbb alapfokú, az alapfokon beszélőkét középfokú vagy azt megközelítő szintre kell hozni. Hosszú távon a határrendészeti szolgálati ágban dolgozó végrehajtó állomány többségének szükséges lenne a középfokú vagy azt megközelítő szintű szaknyelvi tudás megszerzése, elsősorban angoltól és a viszonylati nyelvekből. Az egyes külső határszakaszokon az illegális határátlépők emelkedő száma azt is indokolja, hogy az itt elhelyezkedő szolgálati helyeken a kockázatelemzésben előre jelzett, hazánkban megjelenő legnagyobb migráns csoportok nyelvét is oktassák minél több határőr számára, legalább olyan szinten, hogy a tolmács érkezéséig alapszintű kommunikációt tudjanak folytatni.
8. A hazai határrendészeti szolgálati ág számára a nyelvi képzés koncepcióját egy kialakítandó humánigazgatási stratégiában részletesen, területi és helyi szintekre lebontva kellene kidolgozni. Ennek első lépéséül a részletes helyzetértékelést javaslom. Ehhez felhasználhatók a jelen értekezés 3. fejezetében szereplő, reprezentatív mintán végzett elemzésből nyert információk, valamint az 5. fejezet elején tárgyalt, a szervezendő hazai angol határrendészeti szaknyelvi tanfolyamok bemeneti tényezőinek részletei. Pontosabb adatok érdekében azonban a kutatást további szempontokkal bővíteni lehetne.
9. Az elsajátítandó idegen nyelvi kompetenciákat a végzendő tevékenység alapján kell meghatározni, ezért a szervezendő nyelvtanfolyamok fő profilja a szaknyelvoktatás kell, hogy legyen. A tananyag a beszédhelyzetek és szükséges beszédfunkciók behatároltsága miatt így koncentráltabb, szűkebb körű lehet, mint például egy általános nyelvvizsgára előkészítő kurzus esetén, ami jobb időkihasználást tesz lehetővé.
10. Célszerű lenne, hogy a nyelvtanfolyamok megszervezését megelőzzék az állomány motivációját és a nyelvtanulás feltételeit biztosító, a humánerőforrás-menedzsment területét érintő intézkedések: A készülő rendőri életpályamodellben szükséges lenne

definiálni az egyes határrendészeti szolgálati feladatok ellátásához alapvetően szükséges minimális, illetve a (szakmai előmenetel magasabb fokát jelentő) nemzetközi határrendészeti tevékenységekben való részvétel kritériumaként meghatározott magasabb szintű nyelvismereti követelményeket. Ezeket nem állami nyelvvizsga-bizonyítvánnyal, hanem – a jelenlegi EBGT-bázisba való felvételi vizsgához hasonlóan – a gyakorlatban, vagy a határrendészeti szaknyelvi tanfolyam sikeres elvégzését bizonyító okirattal kellene igazolni.

11. A jelenleg érvényes gyakorlat szerint a megfelelő szintű határellenőrzéshez szükséges személyi utánpótlást a helyi kapacitásból, lakosokból ajánlatos pótolni, ez a távoli lakóhely elszívó, a fluktuációt növelő hatása miatt indokolt is. Ezért a munkába lépő állomány nagy része a közeljövőben is főleg középiskolai végzettséggel fog rendelkezni, és inkább általános, alapfokú nyelvi ismeretekkel fog rendelkezni, szakmai nyelvtudását munka mellett kell majd fejlesztenie.
12. A hazai alap- és középfokú határrendészeti képzést folytató intézményekre jelenleg is fontos feladat hárul a szaknyelv oktatása terén, de a nyelvi kurzusok heti óraszámának növelésével (vagy az összes óraszám megemelésével, vagy az órák átcsoportosításával, kevesebb félévre való koncentrálásával) az oktatás hatékonysága jelentős mértékben javulhatna. Az eredményes nyelvoktatáshoz (átlagos, 10-15 fős csoportlétszám mellett) minimálisan heti nyolc kontaktóra szükséges, ennél kisebb órásszámmal még a megszerzett tudás szinten tartása is nehéz. Ez ahhoz is hozzájárulna, hogy a nem túl távoli jövőben az angolnyelv-tudás átlagos szintje is emelkedjen: a rendészeti szakképzésben egyértelműen a B1–B2 szint, a felsőoktatási intézményben pedig a B2 legyen a domináns.
13. Az NKE Rendészettudományi Karon a határrendészeti angol szaknyelv hatékonyabb oktatásának mindenképpen feltétele lenne az (ezt a szakmai nyelvet jól ismerő) angol tanárok számának növelése. Így megoldható lenne, hogy a beiskolázáskor az angolt már középfokon beszélő hallgatók (évfolyamonként jelenleg 6-8 fő) mellett az alacsonyabb nyelvi szinten lévők, sőt a kezdők számára is – esetleg egy általános nyelvi készségeket fejlesztő, intenzív, szintre hozó fázis után – oktatható legyen az angol határrendészeti szaknyelv, a jelenleginél kisebb csoportokban, akár megemelt órásszámban. E szaknyelv tantervének kialakításakor még jobban lehetne támaszkodni a FRONTEX által közzétett angol tananyagokra és a megrendelő szakmai szervezetek által megfogalmazott igényekre, összeállításába be lehetne vonni a Kar Határrendészeti Tanszékének munkatársait, bár az együttműködés a két oktatási egység között jelenleg is eredményes.

A határrendészeti képzési intézmények (különösen a Rendészettudományi Kar és a szegedi Határrendészeti Oktatóbázis) humán erőforrásait és szervezeti kereteit ki lehetne használni időszakos, akár speciális igényeket is kielégítő intenzív szaknyelvi tanfolyamok indítására.

14. A határrendészekkel lefolytatott interjúk és a 3. fejezetben ismertetett felmérés alapján a munkahelyi nyelvtanulás egyik fő akadályának az állomány túlterheltsége tűnik. Ha valóban prioritásként akarjuk kezelni a nyelvtudás fejlesztését, akkor célszerű lenne biztosítani, hogy az állomány tagjai a már említett képzési és karrierrendszer-koncepcióban megjelölt, szolgálatonként minimálisan 40 percnyi önképzést idegen nyelvekből is folytathassák, valamint, hogy a helyi szükségletek alapján meghatározott bizonyos létszámot folyamatosan nyelvtanfolyamra lehessen vezényelni. Az értekezésben ismertetett, tantermi és önálló tanulási szakaszokat magában foglaló szaknyelvoktatási program alkalmazásával az érintetteket rövidebb időre kellene felmenteni a munkából, mint egy hagyományos intenzív nyelvtanfolyam esetén. Az oktatás idejére a feladatok alóli részleges mentesítés azonban indokolt, mivel az idegennyelv-tanulás az egyik legkomplexebb mentális folyamat, csak a tanuló megfelelő szintű koncentrációja mellett lehet hatékony.
15. A határrendészeti feladatokat ellátó állományt nagyobb létszámban érintő nyelvoktatást központi forrásokból, de a helyi körülmények megfelelő ismeretére alapozva, decentralizált formában lenne célszerű megszervezni, differenciált megközelítéssel. Eszerint a határrendészeti feladatokat ellátó szolgálati helyeken szükséges lenne meghatározni azokat a munkaköröket, amelyekben a nemzetközi együttműködési feladatok végrehajtása érdekében nyelvismeretre van szükség, az oktandó nyelveket, a kívánt nyelvtudási szinteket, az állomány motivációját, a tanulást segítő és gátló tényezőket. A konkrét tanfolyamok tervezése folyamán a helyi tapasztalatoknak megfelelően kellene megválasztani a képzés formáját, eszközét, tartalmát, támogatását, fel lehetne használni a helyi oktatásszervezés jó gyakorlatait, valamint a hazánk schengeni csatlakozását megelőző, nagyszámú, sikeres nyelvtanfolyam tapasztalatait is.
16. A rendőrség határrendészeti szolgálati ága szaknyelvi képzésének része kell, hogy legyen az állomány arra kiválasztott tagjainak felkészítése a schengeni értékelések vagy hasonló események alkalmával szükséges tolmácsolási feladatokra, folyamatos, legalább évi rendszerességgel megszervezett továbbképzésük.

17. A munkahelyi angol határrendészeti szaknyelvi oktatást a jövőben lebonyolító nyelvtanárok szakirányú képzését szükséges lenne megkezdeni. Mindenekelőtt a határrendészeti szaknyelv oktatásában jártas angol tanárok segítségével (helyi, területi és/vagy központi szinten) az ilyen tapasztalattal nem rendelkező kollégákat fel kellene készíteni az új feladatra, a rendelkezésre álló tananyagok bemutatását, módszertani tapasztalatcserét magában foglaló rövid képzések keretében. Ezen kívül a szaknyelvi tanfolyamok beindulása után a határrendészeti angol szaknyelvet oktató nyelvtanárok számára évi rendszerességgel lehetőséget kellene biztosítani néhány napos konferenciára, amelynek keretében kicserélhetnék a jó gyakorlatokat, és folyamatosan frissíthetnék határrendészeti ismereteiket.
18. A 3. fejezetben ismertetett felmérésből kitűnik az önképzés iránti fokozott igény. Az ezt kielégítő elektronikus és helyhez nem kötött eszközökön használható tananyagok elkészítése, a már hozzáférhető és a jelenleg előkészületben lévő FRONTTEX oktató anyagok, a CEPOL honlapján a releváns oldalak és webináriumok megismertetése – például az intranet útján – alapvető fontosságú.

A szerző publikációs jegyzéke

Folyóiratcikk, cikk tanulmány- és konferenciakötetben

1. Új (?) utak a nyelvtanításban I.: A neuro-lingvisztikus programozás (NLP) és eredményeinek felhasználása a gyakorlatban
RENDVÉDELMI FÜZETEK 1:(36) pp. 1-17. (2000)
2. Új (?) utak a nyelvtanításban II.: Agybarát módszerek
RENDVÉDELMI FÜZETEK 2:(37) pp. 1-18. (2000)
3. A webinárium helye az elektronikus tanulási környezetben, alkalmazásának lehetőségei a rendészeti képzésben
MAGYAR RENDÉSZET 13:(1) pp. 105-117. (2013) ISSN 1586-2895
4. Társszerző :Varga János, Intelligens határok
HADTUDOMÁNYI SZEMLE 7:(1) pp. 279-288. (2014)
5. The principles of modern language teaching represented in an EU training tool for border guards I.
HADTUDOMÁNYI SZEMLE 6:(3) pp. 109-118. (2013)
6. The principles of modern language teaching represented in an EU training tool for border guards II.
HADTUDOMÁNYI SZEMLE 7:(2) pp. 106-122. (2014)
7. Activities that have worked well in teaching ESP
In: Fregan Beatrix (szerk.) *Success and Challenges in Foreign Language Teaching: International Conference for Language Instructors.*
Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2014.04.09-2014.04.11.
Budapest: Nemzeti Közsolgálati Egyetem, (2014) pp. 55-64.
ISBN:978-615-5305-37-5
8. Egységes nemzetközi tendenciák a határrendészeti szakemberek angol szaknyelvi oktatásában
MAGYAR RENDÉSZET 15:(1) pp. 45-76. (2015) ISSN 1586-2895
9. A Rendőrség határrendészeti feladatokat ellátó állományának idegen nyelvi ismeretei és érdeklődése a nemzetközi határrendészeti tevékenységek iránt
In: Szelei Ildikó, Berki Gábor (szerk.) *A hadtudomány és a 21. század, Tanulmánykötet.* (2015) pp. 163-196. ISBN:978-615-80044-8-0

Felsőoktatási tankönyv fejezete

10. Drink Driving
In: Borszéki Judit, Makai András, Zentai Józsefné, Popova Nagyzezsda Borszéki Judit (szerk.)
Crime on Video: Angol szaknyelvi gyakorlatok. Budapest: Rejtjel Kiadó, 1999. pp. 4-7.
11. Shoplifting
In: Borszéki Judit, Makai András, Zentai Józsefné, Popova Nagyzezsda Borszéki Judit (szerk.)
Crime on Video: Angol szaknyelvi gyakorlatok. Budapest: Rejtjel Kiadó, 1999. pp. 8-11.

12. Till death do us part
In: Borszéki Judit, Makai András, Zentai Józsefné, Popova Nagyezsda
Borszéki Judit (szerk.)
Crime on Video: Angol szaknyelvi gyakorlatok. Budapest: Rejtjel Kiadó, 1999. pp. 42-51.
13. Crime prevention
In: Borszéki Judit, Makai András, Tolnainé Dr Kabók Zsuzsa
Borszéki Judit (szerk.)
Crime Today 2. Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2005. pp. 145-163.
14. Crimes against property
In: Borszéki Judit, Makai András, Tolnainé Dr Kabók Zsuzsa
Borszéki Judit (szerk.)
Crime Today 1. Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2005. pp. 83-130.
15. Smuggling
In: Borszéki Judit, Makai András, Tolnainé Dr Kabók Zsuzsa
Borszéki Judit (szerk.)
Crime Today 2. Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2005. pp. 83-116.
16. Traffic offences
In: Borszéki Judit, Makai András, Tolnainé Dr Kabók Zsuzsa
Borszéki Judit (szerk.)
Crime Today 2. Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2005. pp. 37-81.

Felsőoktatási tankönyv

17. *Border Line*
Budapest: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2005. 94 p.
18. *Crime and Justice: Student's book 1*
Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2011. 110 p. ISBN:978-963-9543-82-9
19. *Crime and Justice: Student's book 2*
Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2011. 106 p. ISBN:978-963-9543-83-6
20. *Crime and Justice Student's book 3*
Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2011. 94 p. ISBN:978-963-9543-84-3
21. *Crime and Justice Teacher's book*
Budapest: Rendőrtiszti Főiskola, 2011. 104 p. ISBN:978-963-9543-85-0
22. *Traffic Policing*
Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2013. 48 p. ISBN:978-615-5305-27-6
23. *Migration and Asylum*
Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2014. 141 p. ISBN:978-615-5491-86-3

Tudományos konferenciákon tartott előadások

24. Using multimedia material in teaching Technical English at the Hungarian Police College

Innovative Methods for Teaching Languages.

Konferencia helye, ideje: Tallinn, Észtország, 2012.03.15.

Tallinn: Sisekaitseakadeemia

25. English for Law Enforcement

English Language Online Learning Module (internetes szeminárium).

Szervező, időpont: CEPOL Európai Rendőrákadémia, Bramshill, Egyesült Királyság,

2013.08.22.

26. Egységes tendenciák a határrendészeti szakemberek angol szaknyelvi oktatásában az EU-tagországokban

Rendészeti Ágazat Doktoranduszainak VI. Országos Fóruma

Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2014.11.20.

Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar

Szakmai-tudományos életrajz

Beosztás, szakmai tapasztalat:

- 1985- Rendőrtiszti Főiskola Idegennyelvi Tanszék,
Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar
Idegennyelvi és Szaknyelvi Központ

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

- általános középokú angol nyelvvizsgára való felkészítés és vizsgáztatás
- angol rendészeti, határrendészeti, migrációs szaknyelv oktatása
- részvétel rendészeti szaknyelvi vizsgarendszer kidolgozásában
- szaknyelvi tankönyvek, tansegédletek készítése
- rendészeti, határrendészeti szakmai cikkek fordítása
- tolmácsolás rendészeti témában
- orosz nyelv oktatása

Képzetség:

- 1980-1985 ELTE BTK
1985. Orosz nyelv és irodalom - angol nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár
- 2008-2010 Szent István Egyetem GTK
2010. Társadalomtudományi és gazdasági szakirányú szakfordító angol nyelvből és magyar nyelvből
- 2012-2015 Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola
2015. Doktori (PhD) képzés abszolutorium

Továbbképzés:

- 2000. Garda Síochána College, Templemore, Írország:
Angol általános és rendészeti szaknyelvi továbbképzés
- 2001. Idegennyelvi Továbbképző Központ
Angol vizsgáztatói alapképzés (Origó nyelvvizsga rendszer)
- 2007. CEPOL (Európai Rendőrákadémia), Egyesült Királyság
Továbbképzés angol rendészeti szaknyelvet oktató tanárok számára

Nyelvismeret: angol C1 komplex, orosz C1 komplex

Nemzetközi tevékenység

- 2008. FRONTEX
(az alapszintű Közös képzési alaptanterv lefordítása)
- 2008-2010 CEPOL
(rendőri angol szaknyelvi e-learning tananyag készítése)
- 2015- FRONTEX
(határrendészeti angol szaknyelvi e-learning tananyag készítése)
- 2015. CEPOL Európai rendőri csereprogram

Szervezeti tagság

- 2013- Rendészeti Doktoranduszok Országos Egyesülete
- 2016- MRTT Határrendészeti Tagozat